

Rahmouna Salah & Fatiha Maamoura

Hun verhaal werd opgeschreven door Nadia Kaci

Verzwegen

Vrijdag 13 juli 2001

Drie- tot vijfhonderd mannen gaven het bericht aan elkaar door. De strafexpeditie die was bevolen door de imam van El Häïcha zou die nacht plaatsvinden. De dag tevoren had hij hun in de moskee het groene licht gegeven.

Al een hele tijd wees hij beschuldigend naar die hoeren die aids en andere ziekten verspreidden. Ze pakten eenvoudige lieden hun banen af; ze hitsten hen op met hun zondige driften en door naakt (zonder hidjab) door de stad te lopen. Ze besmeurden de goede naam van hun povere woonwijken; en ze wekten Allahs woede op!

Er moest streng worden ingegrepen, er moest hun een stevige les worden geleerd. Die sletten moest hun plaats worden gewezen. De enige plaats die hun krachtens hun geslacht toekwam. Zoals de traditie het wilde. Zoals Allah het had bevolen.

Er moest meedogenloos worden opgetreden om ervoor te zorgen dat ze eindelijk hun plaats zouden kennen en hun plicht zouden doen!

'Jullie moeten alle straten van onze stad zuiveren! Allah is met jullie! Dit is de heilige oorlog in naam van God!' had hij alvorens zich terug te trekken nog verkondigd.

De mannen besloten om de drie grootste wijken van hun stad 'te zuiveren'.

De wijk met tweehonderd huizen, de wijk met honderdzesendertig huizen en de wijk El Haïcha, die officieel Bouamama heette.

In die wijk woonden de meeste vrouwen.

Ze verzamelden zich voor de wijk met de tweehonderd huizen...

... gewapend met knuppels, stokken, messen en sabels. Opgehitst door de vrouwenhaat die er bij hen was ingestampt. Ze waren vastbesloten om de vrouwen voor eens en voor altijd duidelijk te maken wie er de baas was, ze zouden hun mannelijke superioriteit eens bewijzen. Ze wilden zich wreken voor alle frustraties die de vrouwen door hun loutere aanwezigheid al aanwakkerden en voedden.'

Allahoe akbar! El Djihad fi sabil Allah! God is groot! De heilige oorlog in naam van God!

Dat was het startsein.

Opgewonden gooiden ze brandende autobanden midden op straat om te voorkomen dat iemand de vrouwen te hulp zou schieten.

Een eindje verderop stond een man met een grijs hemd te zwaaien. Hij riep iets.

Als een meute uitgehongerde wolven stortten ze zich op hun eerste slachtoffer.

Mijn kinderjaren aan de voet van de heuvel

Mijn naam is Rahmouna Salah.

Ik ben geboren op 12 juli 1966 in Oran, in Algerije. We waren met zeven kinderen. Vijf meisjes en twee jongens. De oudste, mijn zus Baya, was negen jaar ouder dan ik. Ze was een moedertje voor ons. Mijn broer Youssef was twee jaar jonger dan zij. Hij zei nooit veel tegen me, maar als mijn vader niet thuis was, sloeg hij me. Mijn zusjes Khadidja, Fatéma en Nafissa waren, vijf, vier en twee jaar jonger dan ik. Ze waren bescheiden en onderdanig, ze gehoorzaamden Youssef en spraken hem nooit tegen. Maar mijn lieveling was mijn twee jaar oudere broer Abdelhak. Hij was mijn maatje.

Mijn vader was veehandelaar en mede-eigenaar van een slachthuis. Hij was een mooie, tamelijk rijzige man. Zijn gelaatskleur had hem de bijnaam *errougi* opgeleverd. Dat betekent 'rooie', hoewel hij geen rode haar op zijn hoofd had. Hij was een *zahouani*, een notoire boemelaar, dol op muziek en op *cheikhates*, de be-

roemde rai-zangeressen uit het westen van Algerije.

We woonden in een gerieflijk huisje, naast onze grootouders van vaderskant, in een kalme straat aan de voet van een heuvel. We zagen onze vader maar twee of drie dagen per week. De rest van de tijd verdeelde hij tussen zijn twee andere vrouwen – van wie wij kinderen het bestaan niet kenden – en feesten. Maar ondanks zijn afwezigheid zorgde hij er altijd voor dat het ons aan niets ontbrak.

Als hij uitging had hij graag een van zijn dochters bij zich, maar een die nog niet puberde. Zodra dat het geval was, werd ze vervangen door een jongere zus. Ik vond het heerlijk als hij me meenam naar zijn kennissen, vooral als het vrouwelijke kennissen waren. Ik vond ze knap. Ik herinner me vooral een van hen, die waarschijnlijk verpleegkundige was. We gingen haar opzoeken in het ziekenhuis. Ze droeg een witte jas die goed paste bij haar schitterende witte tanden. Ze had een gulle lach en ze plaagde mijn vader voortdurend. Dat vond hij geweldig leuk. Mijn onschuldige blik kon de ware aard van hun relatie nog niet vatten. Maar ze was ongetwijfeld een van de twee andere vrouwen van mijn vader.

En er waren ook nachtelijke uitjes in *the middle of nowhere*, waar mijn vader en zijn vrienden samenkwamen ter gelegenheid van een trouwerij of een doop en ik het enig aanwezige kind was. We werden bijgelicht door een enorm houtvuur, de *cheikhs* en de *cheikhates* zongen begeleid door een *gasba* – een rietfluit – en een *bendir*. De danseressen heupwiegden op het ritme van de muziek. Ik mocht niet weglopen van mijn vader. Ik viel dicht tegen hem aan in slaap, onder vrolijk feestgedruis, op enkele meters bij het vuur vandaan. Dat vond ik heerlijk.

Ik vond het niet prettig om met hem mee te moeten naar het slachthuis. De geur van bloed maakte me ziek. En ik heb nooit in de buurt willen komen van dieren die gedood zouden worden. Rillend van angst hoorde ik ze aan de andere kant van de muur loeien in hun doodsstrijd. Ik heb altijd een hekel gehad aan rundvlees.

Ik hield van mijn vader meer dan van wie dan ook.

Mijn moeder vond het maar niets dat ik overal met hem meeging. Ze vond hem veel te toegeeflijk met zijn dochters. Hij zei altijd:

‘Ze doen maar waar ze zin in hebben.’

‘Ze mogen naar school gaan als ze dat willen.’

‘Ze mogen trouwen met de man van hun eigen keuze.’

Mijn moeder liep de godganse dag te mopperen:

‘Je vader zal je nog eens kwijtraken.’

‘Ga vooral lekker met je vader mee, hij zal nog eens je ondergang worden.’

‘Als je me onteert, ben je mijn dochter niet meer.’

‘Als je me beschaamd maakt, doe ik je wat aan.’

Ze heeft nooit iemand wat aangedaan. Maar haar opmerkingen deden me pijn, al begreep ik ze niet eens allemaal. Ik voelde de haat erachter.

Ik was minder aan Ma* gehecht omdat ze zo weinig geduld met ons had. Tot haar rechtvaardiging moet ik erbij zeggen dat ze

* In Oranie betekent ‘Ma’, zoals in veel streken in de Maghreb, mama.

altijd moe was. Het grootste deel van de tijd was ze in verwachting en haar zwangerschappen verliepen altijd moeilijk. De bevallingen waren altijd heel zwaar. Ze verloor dan veel bloed. En soms ook haar baby's. Zeven van haar kinderen stierven bij de geboorte of vlak erna. Ik herinner me nog een van mijn broertjes, Mahmoud. Hij was nog maar zo klein. En zo ziek. Zijn buik was helemaal opgezwollen. Ik heb hem zien sterven, zonder dat ik iets kon doen, en ik was verdrietig omdat ik Ma zag huilen.

Mijn broers sloegen me ook. Zogenaamd omdat ik niet samen met de anderen wilde eten, omdat ik brutaal was, omdat ik ze van replek diende; of omdat ik mijn moeder niet had gehoorzaamd en liever met mijn vader was meegegaan. Ik denk dat ze gewoon jaloezers waren: mijn vader nam nooit een van zijn zoons mee. Dus sloegen ze mij. Als papa thuiskwam deed ik mijn beklag bij hem. Hij gaf hun een pak rammel en zodra hij weer weg was, sloegen mijn broers mij dan weer, omdat ik bij mijn vader was gaan klagen.

Op mijn broer Abdelhak kon ik nooit lang kwaad blijven. Want hij was de enige die het merkte als ik me niet lekker voelde. Bovendien was hij mijn speelkameraad. We sliepen in hetzelfde kamertje en we waren onafscheidelijk. Toen hij op zijn achtste een longontsteking kreeg, kreeg ik er ook een. Die ziekte isoleerde ons van de rest van het gezin. We lagen drie maanden lang in het ziekenhuis. Toen we weer thuiskwamen, kregen we te horen dat de school al begonnen was. Voor mij was dat een ramp; ik had er zo naar uitgekeken! Mijn vader besloot ons daarom naar een privé-

school te sturen, 8 kilometer bij ons vandaan. Zijn chauffeur reed ons er 's ochtends heen en kwam ons aan het einde van de dag weer ophalen.

Op een dag gaf mijn vader ons een schitterend cadeau. Een rood speelgoedautootje, waar we samen in pasten. We sleepten het de helling op en reden dan krijsend van de pret in doller vaart naar beneden. We waren er gek mee. Zo gek dat toen de chauffeur ons op een ochtend kwam halen om naar school te gaan, mijn broer zei: 'Ga jij naar papa. Naar jou luistert hij wel. Zeg dat je ziek bent. Dan kunnen we lekker thuisblijven en met het autootje spelen.'

Ik deed wat hij vroeg, want het idee trok me wel aan. Maar mijn vader trapte er niet in. 'Je bent helemaal niet ziek,' zei hij. 'Hier heb je geld. Ga maar wat snoep kopen en ga naar school.'

'Maar papa, ze zullen onze auto stelen als we hem hier laten.'

'Ik zal hem op het balkon zetten. Wegwezen!'

'Ik ben echt ziek. Ik wil niet naar school.'

Mijn vader pakte me ruw vast met zijn sterke armen en smeed me op het trottoir. Ik sprong overeind, roepend: 'Ik ben beter, papa! Ik ben beter! Ik ga al naar school!'

Dat was de enige keer dat hij me geslagen heeft, maar dat heb ik drie dagen gevoeld.

Een andere keer vonden we een vogeltje dat uit het nest was gevallen. Het was heel zwak, maar het leefde nog. Mijn broer zei: 'Als we hem niet meenemen, gaat hij dood. Stop hem in je schooltas. We maken van onze sokken een nestje. Dan redt hij het wel tot thuis. Daar zullen we voor hem zorgen tot hij groot is.'

Ik weigerde. Onze juf was heel streng en ik moest er niet aan denken wat haar reactie en onze straf zou zijn als ze het diertje zou ontdekken.

‘Als ze het merkt, zal ik zeggen dat ik hem in je tas heb gestopt,’ beloofde mijn broer.

We zaten nog maar net in de klas of er steeg uit mijn tas een klaaglijk gepiep op, dat de juf regelrecht bij mij bracht. Bij het zien van de houten liniaal die ze altijd bij zich had, aarzelde ik geen seconde.

‘Mijn broertje heeft dat vogeltje in mijn tas gestopt. Ik heb er niets mee te maken.’

‘Ik wist niet eens dat er een vogeltje in haar tas zat,’ antwoordde Abdelhak zonder een spier te vertrekken.

Ik had het kunnen weten: net als toen met die taartjes die hij me uit mijn moeders kast had laten stelen, ontkende hij alles glashard. Ik kreeg tien tikken met de liniaal op mijn vingers. Buiten school heb ik uit woede een grote steen opgeraapt en mijn broer daarmee een klap op zijn hoofd gegeven. Eén klap. Maar hij bloedde als een rund.

De volgende dag waren we weer gezworen kameraden.

Tante Zakia

Tante Zakia woonde niet ver bij onze school vandaan. Als het erg koud was, konden we tussen de middag bij haar gaan eten. Dat bespaarde een hoop tijd omdat we niet heen en weer naar huis hoefden te rijden. En dan speelden we met haar zoontje, dat ongeveer even oud was als wij. Ma vond het geruststellend te weten dat we bij tante Zakia waren.

Tante Zakia was geen echte tante van ons. Maar ze hoorde al een beetje bij onze familie omdat een broer van mijn vader met haar wilde trouwen. Alleen was ze al getrouwd.

Ze was al op bedevaart naar Mekka geweest, zodat ze zich *hadja* mocht noemen. Ze was niet echt mooi, maar ze had uitstraling en was goedgebekt. Ze had ook prachtige sieraden en een mond vol gouden tanden. Ze bezat een veestapel van koeien en schapen en was om nog meer geld te verdienen in zaken gegaan met de broers van mijn vader. Ze kwam regelmatig bij ons thuis. Op een middag kwam mijn vader onverwacht langs en trof haar zeer tot

zijn ongenoegen aan in de mooie kamer. Hij verweet mijn moeder dat ze met slecht volk omging en liet haar beloven dat ze Zakia nooit meer zou ontvangen. Ma, die haar man doorgaans gehoorzaamde, kon deze belofte echter niet nakomen: de regels van de gastvrijheid verhinderden dat.

Tante Zakia had een vreemde gewoonte. Telkens als ze op visite kwam wilde ze een huwelijk regelen.

‘Ik zou je best willen hebben voor mijn neef. Hij zal je mooie kinderen geven en je zult bij hem niets tekortkomen,’ zei ze een keer tegen mijn oudste zus.

‘Hadja, ik ben pas vijftien. Ik ben nog te jong om te trouwen.’

‘Jawel, maar voordat je het weet ben je te oud. Dus denk er maar gauw over na, want hij is wel oud genoeg en hij zal niet op je wachten.’

Een andere dag zei ze tegen mijn oom Ahmed, de jongste broer van mijn moeder: ‘Als je wilt, kun je mijn nichtje krijgen. Ze is jong en knap. Bovendien krijg je er een maagdelijkheidscertificaat bij.’

Oom Ahmed is wel op het aanbod ingegaan.

Op een dag zei iemand tegen mijn moeder dat tante Zakia misschien wel een minnares van papa was.

‘Hoor eens,’ antwoordde mijn moeder kalm, ‘het is waar dat mijn man een hoop vrouwen heeft. Maar waarom zou hij iets beginnen met die vrouw, die getrouwd is, Hadja, die een stuk ouder is dan hij en, laten we maar eerlijk zijn, niet bepaald aantrekkelijk. Nee echt, dat slaat nergens op. Mijn man zou nooit naar die vrouw omkijken.’

Daarmee was de zaak afgedaan.

Maar toen Abdelhak en ik op een middag bij tante Zakia kwamen, zag ik in haar hal een geruit jasje hangen dat me verdacht bekend voorkwam.

‘Tante Zakia, is dat papa’s jasje?’ vroeg ik.

‘Welnee, dat jasje is van Djelloul, mijn man. Ze dragen zeker allebei hetzelfde jasje.’

‘Ik geloof nooit dat jouw man zo’n mooi jasje kan betalen.’

Haar man werkte bij de gemeente.

Die avond, onder het eten, vroeg ik mijn vader: ‘Was jij vandaag bij tante Zakia?’

‘Nee,’ zei hij zonder een spier te vertrekken.

‘Je jasje hing er anders wel.’

Mijn moeder trok wit weg. Die avond laat hoorden we ze ruziemaken.

Een paar dagen later was het mijn vader die de deur opendeed toen we tussen de middag bij tante Zakia kwamen. Hij deed alles om me over te halen het niet verder te vertellen: hij beloofde me een nieuwe jurk en een Egyptische filmsterrenzonnebril als ik mijn mond hield. Hij beloofde me ook mijn gezicht te verbouwen als ik hem verried.

Ik heb het aan mijn zusje verklapt, die het weer doorvertelde aan mijn moeder, die onmiddellijk naar Zakia’s man is gelopen.

‘Ondenikbaar,’ zei die. ‘Mijn vrouw is oerlelijk. Jouw man is knap en rijk. Hij kan veel beter krijgen.’

‘Word wakker! Ik zeg je dat mijn man het in je eigen huis doet met je eigen vrouw. Je vrouw oerlelijk?! Je zou je moeten verhan-

gen in plaats van zulke onzin uit te kramen!’

Iedereen dacht dat Zakia mijn vader behekst had.

En toen raakten de dingen in een stroomversnelling.

Er werd steeds vaker geschreeuwd, geslagen en getrapt. Mijn vader sloeg mijn moeder regelmatig. Alsof hij wilde dat ze van de aardbodem zou verdwijnen. Met een gezwollen gezicht en een dik lijf, want ze was voor de vijftiende keer hoogzwanger, doolde ze woedend en afgepeigerd door het huis...

Op een dag kwam hij thuis, zei geen woord en begon haar steeds harder te slaan. Mijn moeder schreeuwde niet eens meer. Ze lag erbij als een lappenpop. Mijn grootvader kwam aanlopen en probeerde tussenbeide te komen. Hij brulde: ‘Houd op! Ben je gek geworden?’

Ook wij probeerden zijn blinde woede te keren en wierpen ons voor hem. Iedereen schreeuwde wanhopig en doodsbang. En toen ging papa er ineens vandoor. Ma bloedde als een rund. Er kwamen grote, zwarte klonten tussen haar dijen vandaan.

Ma lag dagen in het ziekenhuis. Ik bad dat ze niet zou doodgaan.

Papa kwam ineens weer opduiken. Hij jammerde dat hij niet begreep wat hem had bezield. Hij had zo’n spijt. Ma kwam uit het ziekenhuis met een schat van een baby.

Papa herkende ik niet meer.

Ma verloor een tweeling, in de zesde maand van haar zwangerschap.

En papa begon weer.

Toen we op een avond uit school kwamen, was mijn vader op de binnenplaats van het huis bezig mijn moeder te wurgen met

een chèche.* Mijn broers en zussen probeerden ze uit elkaar te halen. Vergeefs, papa hield niet op. Hij loeide: ‘Nu vermoord ik je. Deze keer ga je eraan!’

Mijn moeder was al bewusteloos. Mijn vader bleef haar wurgen. Mijn grootvader kwam erbij. Hij zei tegen me: ‘Kruip tussen zijn benen en bijt in zijn hand.’

Papa heeft Ma toen losgelaten en is weggevlucht.

Hij heeft zich nooit meer laten zien.

Pas later hebben we gehoord dat tante Zakia haar man had weggestuurd om op haar land olijven te gaan plukken. Toen hij terugkwam was het huis leeg. Alle meubels waren weg. Papa en tante Zakia waren met een gehuurde vrachtwagen alles komen ophalen.

Mijn moeder nam mij mee naar de rechtbank om de scheiding te laten uitspreken. Dat was het moment waarop ik besepte dat alle liefde die ik voor hem had gevoeld, was omgeslagen in haat.

Mijn moeder zei: ‘Meneer de rechter, die vrouw heeft me mijn man afgepakt die me nu laat zitten met zeven kinderen.’

De man van tante Zakia zei: ‘Meneer de rechter, die man heeft me mijn vrouw en zoon afgepakt en hij heeft mijn huis leeggehaald!’

De rechter verklaarde verveeld: ‘Ik kan ze niet dwingen bij jullie terug te komen, dus zeg maar wat jullie eisen zijn en dan kunnen we het afhandelen!’

Er werd een alimentatie vastgesteld.

* Een stuk stof dat om het hoofd of om de nek gewikkeld wordt gedragen.

Mijn vader heeft die alleen maar betaald als hij de deurwaarder op zijn nek kreeg.

Mijn oudste broer moest zijn dienstplicht gaan vervullen. Toen was er geen man meer in huis. In onze familie gingen de vrouwen niet uit werken. Dat was een kwestie van eer. Temeer omdat wij doorgingen voor welgestelde mensen. Dus zei mijn moeder: ‘God zal wel voor ons zorgen.’

Intussen verkocht ze haar goud en gaf ze de weinige spaarcenten uit die haar nog restten. Haar broers hielpen ons zo goed als in hun vermogen lag, maar het ging ons steeds slechter. Ma wilde de schijn ophouden, maar de meubels verdwenen een voor een uit huis.

We moesten van school af. Abdelhak ging naar een technische opleiding en ik moest thuisblijven. Ik was toen ongeveer twaalf jaar.

Naarmate de tijd verstreek, kwamen we in kalmer vaarwater. Baya trouwde. Haar man Miloud was er altijd voor ons, hij was altijd even aardig en steunde ons. Youssef kwam weer thuis en ging werken. We kregen het alweer wat beter.

Mijn moeder kon dankzij haar broers zelfs naar Mekka gaan, wat haar hartenwens was.

Tegen die tijd was ik zeventien.

Bij de terugkeer van de pelgrims kwam de hele familie bij ons thuis op hun naasten wachten, omdat wij niet ver van het vliegveld woonden en omdat de vluchten soms grote vertragingen hadden. Ik moest al die mensen van eten en drinken voorzien. Mijn broer Youssef, die dol was op feesten, wilde dat ze royaal onthaald zouden worden.

Een van de gasten was een neef van mijn moeder. Hij kwam zijn vader afhalen. Hij was een geletterde man die in Saudi-Arabië had gestudeerd. Hij droeg een prachtig pak. En zijn schoenen blonken als spiegels. Hij was zevenentwintig en heette Mourad.